

המוציא אשתו משום אילונית –

One who divorces his wife because she is an אילונית

Overview

The משנה is discussing one who divorced his wife because she was an אילונית. Our קדושי טעות examines whether an אילונית requires a גט or is it טעות.

משמע¹ הכא דאילונית בעיא גט -

It seems from the משנה here that an אילונית requires a גט, (meaning that even though the husband was not aware that she is an אילונית, nevertheless she is considered married to him and in order to marry someone else she requires a גט) –

תוספות asks:

ותימה דבריש יבמות (דף ב,ב) משמע דלא בעיא גט דהו קדושי טעות² -

And it is astounding; for in the beginning of יבמות it seems that an אילונית does not require a גט, since it is a mistaken קידושין. תוספות explains his proof -

דתנן³ וכולן שמתו או שמיאנו או שנמצאו אילונית צרותיהן מותרות -

For the משנה teaches, and all of them who died or were ממאן, or were found to be אילונית, there rival wives are permitted to be מתייבם.

תוספות answers:

ויש לומר דהכא מיירי בספק אילונית ומוציאה משום חשש אילונית -

And one can say that here in our משנה we are discussing a possible אילונית and he is divorcing her because of his concern that she may be an אילונית, therefore she requires a גט for it is not קדושי טעות (with a certainty) –

¹ The phrase 'המוציא אשתו וכו'', while it may not mean unequivocally with a divorce, it certainly indicates a גט, for otherwise what is the meaning of מוציא; she is not married to him, he has no need to send her away. Additionally why would יהודה ר' maintain יחזיר, if she is not married to the first husband, the children of the second husband will not be ממזרים at all. Finally the משנה later states והיא תובעת כתובתה from the first husband, if no גט is required how can there be a כתובה. Therefore we must conclude that our משנה maintains that an אילונית requires a גט.

² Had he known that she was an אילונית, he never would have married her.

³ The case there is for instance there were two brothers ראובן and שמעון, where ראובן had two wives רחל and לאה; one of them (רחל) was the daughter of שמעון. In a 'regular' case where ראובן died childless, normally שמעון would be מייבם his wife; however here since one of ראובן's wives (רחל) is שמעון's daughter, and we derive from פסוק that not only can he not be מייבם his daughter (רחל), but he also cannot be מייבם the other (non-related) wife (לאה), the צרה. Both wives are exempt from יבום (and חליצה). However if the related wife (רחל) died prior to her husband's death, שמעון can be מייבם the other (non-related) wife (לאה), since at the time of ראובן's death (when the חיוב יבום came into effect) רחל was already dead. The same rule applies if רחל was found to be an אילונית, then שמעון can be מייבם לאה, for רחל was never ראובן's wife since it is קדושי טעות, and obviously no גט is required. This contradicts our משנה which maintains that an אילונית requires a גט.

ספק אילונית proves that we are discussing a תוספות

תדע מדקתני סיפא נישאת לאחר והיו לה בנים ואילו ודאי אילונית אין לה רפואה -

You should know that we are discussing a ספק, since in the סיפא of our משנה it states, 'she married another person and she had children from him', this proves that she was not a אילונית, ודאי אילונית cannot be healed; she will always be barren. תוספות goes on to prove that a רפואה אין לה -

מדפליגי רבי יהושע⁴ ורבי עקיבא בהערל (שם דף עט, ב) בסריס חמה דיש לו רפואה -

Since [ר"א] ור"ע argue in פרק הערל (ר"י) (ר"א) [ר"ע] regarding a born eunuch who can be healed, whether -

וחולץ וחולצין לאשתו ובאילונית לא פליגי -

He can perform חליצה and whether חליצה can be performed on his widowed wife, however they do not argue regarding an אילונית, all agree that there is no requirement to give her חליצה, the reason for this is - -

ודרשינן בפרק קמא דיבמות (דף יב, א) אשר תלד פרט לאילונית⁵ -

As we expound in the first פרק of מסכת יבמות, the פסוק of אשר תלד (which she will give birth to) to exclude an אילונית (who cannot bear a child), from the whole פרשה of יבום וחליצה. Therefore an אילונית does not require a גט, for it is קדושי טעות (since she can never bear children) however our משנה is discussing a אילונית, therefore a גט is required.

תוספות responds to an anticipated difficulty:

והא דאמר (שם דף סד, ב) שרה אמנו אילונית היתה אין מזכירין מעשה נסים -

And this which רב נחמן states that our matriarch שרה was an אילונית (even though she later had a child; which seemingly contradicts this which תוספות maintains that an אילונית cannot bear a child); this is not a question because we do not mention miracles (שרה gave birth through a גס; naturally she was incapable of having children) -

כדאמרינן⁶ גבי איוב בריש אלו טריפות (חולין דף מג, א) -

As the גמרא states regarding איוב in the beginning of טריפות of פרק אלו טריפות -

תוספות anticipated another difficulty:

והא דפליגי בהמדיר (כתובות דף עג, א) בקדשה על תנאי וכנסה סתם דבעיא גט -

And regarding this which רב and שמואל argue in פרק המדיר in a case where a

⁴ The ר' יהושע amends this to read ר' אליעזר (instead of רש"ש).

⁵ The reason no one discusses the status of an אילונית regarding חליצה (as they discussed the status of a סריס) is because since an אילונית can not bear a child she is excluded from the פרשה of חליצה and יבום. The fact that we exclude an אילונית because of אשר תלד, proves that she can never bear children; otherwise why exclude her.

⁶ There is a dispute there regarding the מרה (the gall bladder) whether the animal is a טריפה if the מרה was perforated. The גמרא asks, 'but איוב stated that his מרה spilled out to the ground and nevertheless איוב did not die'; this would indicate that המרה is not a טריפה. The גמרא answered נסים מעשה נסים.

person was **מקדש** a woman **with the stipulation** that she has made no vows, **and he married her סתם** (without mentioning his **תנאי**); **רב** maintains **that she requires a גט** -

משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות⁷ -

Because a person does not make his בעילה a promiscuous ביאה and the **ביאה** was made **לשם קידושין** -

responds תוספות

היינו בשאר מומין דמחיל אבל באילונית לא מחיל⁸ -

When do we say אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות by other blemishes (like נדרים) where he is willing to forgo his תנאי by the בעילה, however regarding an אילונית he is not מוחל and is not **בועל לשם קדושין** if she is an אילונית -

offers another distinction: תוספות

ועוד דמומין מסיק אדעתיה שמא לא יתקיים התנאי דשכיחי ובעל לשם קדושין⁹ -

And furthermore by regular מומין he is aware that perhaps the תנאי will not be fulfilled (she will have נדרים) for it is common for women to have this מום, so he is aware that his initial קדושין may be invalid and therefore he is קדושין - בועל לשם קדושין
אבל אילונית דלא שכיח לא מסיק לבעול לשם קדושין¹⁰ -

However regarding an אילונית, which is uncommon it does not enter his mind to be בועל לשם קדושין -

anticipates a further difficulty: תוספות

והא דתנן פרק אלמנה ניזונת (שם ק, ב) הממאנת והשניה¹¹ והאילונית אין להן כתובה -

⁷ The question is just like there we say she is מקודשת since (even though initially he made a תנאי, nevertheless we say that once he was בועל he meant it for קידושין, regardless of the תנאי), the same should apply here, that when he was כונס her he did it לשם קידושין so that even a אילונית should require a גט?! [In fact ומ"מ צריכה הגט דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ובעל לשם קידושין, actually states this as he writes, רש"י בד"ה משום גט. This could also resolve the contradiction mentioned in the beginning of תוס' that in יבמות there was only אירוסין and therefore it is קדושי טעות, however here there was נישואין and since בעילת זנות she requires a גט. See מהר"ם שי"ף.

⁸ By other מומין (like נדרים) even though initially he would not want to marry her if she has these מומין, for he explicitly made a תנאי, nevertheless at the time of ביאה, he forgoes his תנאי and (even though the original קידושין will not be חל since she has these מומין, nevertheless) he is בועל her now לשם קידושין. However the מום of אילונית is so great that even though he never made a תנאי that she is not an אילונית, nevertheless a regular person will never agree to marry an אילונית and even when he is בועל, he would rather that this בעילה be a בעילת זנות than to be מקדש an אילונית. This assumption is so strong that we do not even require a תנאי.

⁹ He made a תנאי, presumably because he was somewhat suspicious that she may have this מום, therefore ביאה בשעת ביאה he is concerned perhaps she has this מום and it will be a זנות, so he is בועל לשם קידושין.

¹⁰ He made no תנאי and it is the furthest thing from his mind that she may be an אילונית (since it is לא שכיח), therefore he is בועל לשם קידושין. See "Thinking it over".

And regarding this which the משנה taught in פרק אלמנה ניוזנית that a ממאנת and a שניה and an אילונית, receive no כתובה payment if divorced or widowed - דמשמע אבל גיטא בעי -

Which indicates that they require a גט. This is in contradiction to what תוספות maintains that an אילונית is קידושי טעות and does not require a גט.

תוספות proves that this is the general inference when it states אין לה כתובה (that a גט is required):

דהכי דייק בהמדיר¹² (שם דף עג,א) גבי כנסה סתם ונמצאו כולי -

For this is what the גמרא in פרק המדיר infers regarding the משנה of כנסה סתם ונמצאו, etc.

תוספות responds:

משום שניה נקט הכי דעל כרחק ממאנת¹³ לא בעיא גט -

This implied inference of גיטא בעיא is **only regarding a שניה** (but not for an אילונית) **for perforce you must say that a ממאנת does not require a גט** and neither does an אילונית –

תוספות offers an alternate solution:

אי נמי בהמדיר לא דייק אלא משום דתני ברישא אינה מקודשת ובסיפא תצא שלא בכתובה -
Or you may also say that the only reason the גמרא makes this inference in פרק המדיר (that כתובה הוא דלא בעיא הא גיטא בעיא) **is because in the רישא of the משנה it states, 'she is not מקודשת' (which mean no גט is required) and in the סיפא it states differently, תצא בלא כתובה** (but it does not state מקודשת; indicating that there is קדושין, and a גט is required); however in the משנה in אלמנה ניוזנית where there is no statement of אינה מקודשת, only the statement of אין לה כתובה, that is insufficient to infer that גיטא בעיא.

תוספות anticipates one more final question:

והא דאמרינן (יבמות סא,ב) קטן וקטנה לא חולצין כולי קטנה שמא תמצא אילונית¹⁴ -

¹¹ A שנייה is a 'secondary' ערוה, which is אסור only מדרבנן; for instance a man's grandmother.

¹² The משנה there (עב,ב) states if a man had נישואין, without making any stipulations (כנסה סתם) and it was realized later that she had נדרים the rule is כתובה. תצא בלא כתובה. The גמרא infers from this that she has no כתובה, but she requires a גט. The same inference should be made regarding the אילונית in אלמנה ניוזנית which פרק תוספות cited. See 'Thinking it over' # 2.

¹³ A ממאנת refers to a קטנה who was married מדרבנן through her mother or brothers. The rule is that whenever she wants she can say that she refuses (ממאנת) to be with her husband and she is no longer married to him. Obviously the phrase אין לה כתובה regarding the ממאנת cannot be inferred to mean גיטא בעיא, because a ממאנת does not require a גט, therefore we can equally say regarding an אילונית that this inference does not apply to her either; it only applies to a שניה, who indeed requires a גט.

¹⁴ There is no מצות יבום by an אילונית, therefore if he is מייבם her he will be מייבם his brother's wife מצוה, שלא במקום מצוה, which is a כרת.

And regarding the ברייתא which states that we do not perform חליצה by a קטן and also no יבום, the reason given why there is no יבום, is that the קטנה may turn out to be an אילונית -

ולא אמרינן תתייבם ממה נפשך דאי אילונית היא הרי הן קדושי טעות ושריא לשני -
But why do we not say that this קטנה should be מתייבם in any case. For if she is an אילונית. her קידושין to the deceased brother was קדושי טעות so she is permitted to marry the second brother (she is not אחיו?! This would seem to disprove תוספות that by an אילונית it is קדושי טעות!

תוספות responds:

אומר רבינו תם דהתם בדקבלה עילויה¹⁵ וכהאי גוונא משני בפרק¹⁶ בן סורר (סנהדרין דף סט, ב):
The ר"ת explains that there the case is where the deceased brother accepted to marry this קטנה even if she should turn out to be an אילונית, and we use this answer also in בן סורר.

Summary

ביאה maintains that an אילונית does not require a גט even if there was תוספות.

Thinking it over

1. א"א עושה offers two explanations why regarding an אילונית we do not say בעילתו בעילת זנות.¹⁷ Is there any advantage of one answer over the other, and is there any נפקא מינה between the two answers?

2. תוספות asks a question from פרק אלמנה ניזונית where it states regarding an אילונית that תוספות requires a גט, in contradiction to תוספות's opinion.¹⁸ Why does not תוספות answer here (as he answered before) that the משנה¹⁹ in אלמנה ניזונית is referring to a אילונית?

¹⁵ Therefore she is אחיו, and if she turns out to be an אילונית he will be במקום מצוה.

¹⁶ The גמרא cited a משנה which states that if someone married a girl three years or older she is considered an איש and who ever lives with her is מיתה. The גמרא asked how can we kill him since she may be an אילונית. The גמרא concluded that it is in a case where עילויה.

¹⁷ See footnote # 8 & 10.

¹⁸ See footnote # 12.

¹⁹ See מהרש"א, מהר"ם, מהר"ם שי"ף.